

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

[Τὸν κάλλιστον φίλον καὶ συνεργάτην τοῦ Ἡμερολογίου κ. Γ. Χατζηκυριακοῦ ἐγνώρισαν ἤδη οἱ ἀναγνώσται τοῦ περυσικοῦ τόμου. Τυχάνει γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Θεσσαλονίκης. Ἀριστοῦχος διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου, διετέλεσεν ἐπὶ πενταετίαν καθηγητῆς εἰς τὸ αὐτόθι Γυμνάσιον, ἐπὶ διετίαν δὲ εἰς τὸ ἐν Σέρραις. Ἐχρημάτισε προσέτι Ἐπιθεωρητῆς τῶν ἐλληνικῶν σχολείων τῆς Μακεδονίας ἐπιφορτισθεὶς ἅμα καὶ μὲ πλείστας ἐκπαιδευτικὰς καὶ ἐθνικὰς ἀποστολάς, ὡς διεξεπεραίωσε μετὰ ζηλευτῆς συνέσεως καὶ σθένους πατριωτικοῦ, περιελθὼν οὕτω καὶ μελετήσας ἐκ τοῦ ἐγγὺς ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν Μακεδονίαν, συγγράψας δὲ καὶ ἐκδούς πολῦτιμον ἀληθῶς ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν βιβλίον ἐκ τῆς περιοδείας του ταύτης. Ἦδη ἀπὸ διετίας διδάσκει εἰς τὸ ἐξαίρετον καὶ ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν πεφημισμένον Μαράσλειον ἐμπορικὸν καὶ πρακτικὸν Λύκειον τοῦ κ. Στεφάνου Νούκα. Εἶνε ὁ πρῶτος εἰσαγωγὼν εἰς τὰ ἐν Μακεδονίᾳ Γυμνάσια, παρὰ τὰς ἀντιδράσεις τῶν κλασικιστῶν, τὴν διδασκαλίαν τῆς Χημείας.] Ἐδημοσίευσεν πολλὰς καὶ ἀξιολόγους ἐπιστημονικὰς καὶ φιλογολικὰς διατριβάς, ἐν αἷς τὴν «Νεωτέραν Ἱστορίαν τῶν Ἑλλ. Γραμμάτων», πλείστα δὲ ἀρθρα ἐθνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος. Συντάκτης τακτικὸς τῆς αὐτόθι ἐγκρίτου ἐφημ. «Ἀληθείας» καὶ ἀνταποκριτῆς διαφόρων ἐν Ἀθήναις καὶ Κων/λει φύλλων. Ἀκαταπόνητος, ὡς εἶνε, καὶ δράσεως ἐκπολιτιστικῆς, εἰργάσθη πρὸς τοῦτοις ἐπὶ τριετίαν καὶ ὡς γραμματεὺς τοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ Ἑλληνικοῦ Ἐμπορικοῦ Φροντιστηρίου, τοῦ μεγάλως συμβαλόντος εἰς τὴν βιομηχανικὴν καὶ ἐμπορικὴν ἐπίδοσιν τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν. Πρὸ πάντων δὲ φλογερὸς καὶ ἐνθους πατριώτης οὐ σμικρὸν συντελέσας εἰς τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος ἐν τῇ περιμαχίτῳ χώρᾳ.]

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΜΙΑ ΝΥΞ ΕΝ ΤΩ ΧΩΡΙΩ ΚΛΕΠΟΥΣΝΑ

ΞΕΚΙΝΗΣΑΜΕΝ ἀπὸ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς Ἑνωτικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης — Κων/λεως, τὸν καλούμενον *Πῶρονα*. Εἶνε ὁ ἀμέσως μετὰ τὸν σταθμὸν τῶν Σερρῶν, παρὰ τὴν δμώνυμον κώμην, κατοικουμένην ἐξ 100 περίπου οἰκογενειῶν, ἐξ ὧν αἱ 20

τουρκικαί, αἱ δὲ 80 ἑλληνικαί μὲν, πλὴν . . . . τουρκόγλωσσοι ! Τὰ Πύρνα εἶνε μία ἐκ τῶν πέντε ἑλληνικῶν ἀλλὰ τουρκοφώνων κωμοπόλεων τῆς ἐπαρχίας Ζίχνας. Αἱ ἄλλαι τέσσαρες εἶνε αἱ Ζαλιάχοβα, Νούσκα, Χωροβίστα καὶ Ράχοβα. Ἀποβαίνει περίεργος καὶ δυσσεύνητος ὁ πολλαχοῦ τῆς Μακεδονίας γλωσσικὸς κυκεών. Εἰς τὰς κώμας λ. χ. ταύτας καὶ εἰς τὰς παρακειμένας Ἀναστασιά καὶ Κλεπούσνα, αἵτινες ὅλαι δὲν ἀπέχουσιν ἀλλήλων πλέον τῆς μιᾶς ὥρας, λαλοῦνται ἢ τουρκικῇ, ἢ ἑλληνικῇ καὶ ἐν Κλεπούσνῃ ἢ βουλγαροφανῆς. Πῶς καὶ πόθεν ἄρά γε ἡ γλωσσικὴ αὕτη σύγχυσις ; Δύσκολον νὰ διευκρινισθῇ ἐν τῇ σκοτίᾳ τῶν αἰώνων καὶ τῇ ἐπιμιξίᾳ τῶν φυλῶν. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα ἤκιστα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὥς διακριτικὸν τῆς ἐθνικότητος γνώρισμα.

Ἔχω συνοδοιπόρον τὸν ἐξ Ἀλυστράτης πρωθιερέα, ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπον τοῦ περιωνύμου Μητροπολίτου Δράμας, τοῦ πολλοῦ Χρυσοστόμου*. Ἡ πρόνοια τῆς Σεβασμιότητός του μοι τὸν προώρισεν ἐπίτηδες ὅπως μὲ καθοδηγήσῃ ἀνὰ τὰς κώμας ἐκεῖνας τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας Δράμας, τὰς ἐγκατεσπαρμένας ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ Ἀγγίτου καὶ ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ παγκάλου ὁρους Παγγαίου.

Βαίνομεν σιωπηλοί. Προπορεύεται ὁ ἱερεὺς, ὃν ἀκολουθῶ γοργῶς μαστιγῶν τὸν ἵππον μου, ὅπως μὴ ἀπολέσω τὰ ἵχνη του ἀνὰ μέσον τῶν ἐλικοειδῶν ἀτραπῶν. Κατὰ τὸ δρομολόγιόν μου ἔπρεπε νὰ διασχίσω πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου τὰς κώμας ἐκεῖνας καὶ φθάσω εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι ὁρους Μενοικίου Κλεπούσαν, ὅπου ὤφειλον διὰ λόγους ἐθνικοὺς καὶ ὑπηρεσιακοὺς νὰ διανυκτερεύσω. Μετὰ πορείαν μιᾶς ὥρας ἀνερχόμεθα ἐπὶ γηλόφου εἰς τὴν κώμην Νούσκαν, καὶ ταύτην ἑλληνικὴν πλὴν τουρκόφωνον. Διευθυνόμεθα εἰς τὸ σχολεῖον, ἐν σαθρὸν ἀνώγειον ξύλινον παράπηγμα. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπὶ τῆς ἑδρας διδάσκαλος εἶνε καὶ αὐτὸς θλιβερόν ἐρείπιον ὁ ἀτυχής ! Γηραλέος ἤδη, πελιδνὸς καὶ κάτισχνος, βήχων συνεχῶς, ὑπεμφαίνει βραχὺν τὸν ὑπόλοιπον βίον. Διδάσκει ἀπὸ τοῦ 1873 τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Κατ' ἀρχὰς εἰργάσθη νέος ἐν Σέρραις ἐπὶ δεκαετίαν. Ἐκτοτε πλανᾶται ἀνὰ τὰς διαφόρους κοινότητας τοῦ τμήματος ἐκείνου ἐξαγοράζων διὰ κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν τὸν λιτὸν τῆς οἰκογενείας του ἄρτον. Εἶνε ζῶσα εἰκὼν καὶ προσωποποίησις τῶν πικριῶν καὶ τῶν σκληρῶν ἀπογοητεύσεων τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἡ θέα του μοι ἐμποιεῖ ὀδυνηρὰν συγκίνησιν. Εἰς τὸ παρακείμενον πενιχρὸν καὶ ἀνήλιον δωμάτιον ἡ σύζυγός του καὶ τὰ τρία ἀνήλικα τέκνα του, ρακένδυτα καὶ ἐξηντλημένα ἐκ τῆς κακουχίας, μᾶς ὑποδέχονται μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὥς νὰ προαισθάνωνται τὴν ἐπικειμένην τραγῳδίαν τοῦ μοιραίου τέλους. Φαντάζομαι ποία θὰ ἦνε αὔριον-μεθαύριον ἡ τύχη τῶν ἀτυχῶν αὐτῶν πλασμάτων, ὅταν ὁ θάνατος εἰσελάσῃ εἰς τὸ πενιχρὸν τῶν ἄσυλον ! Καὶ συλλογίζομαι μετὰ πόνου διατὶ ἄρά γε

* ΣΗΜ. ΕΘΝ. ΗΜ.— Περὶ τοῦ ἀληθῶς θαυμασίου Μητροπολίτου Δράμας βλέπε εἰκόνα καὶ βιογραφίαν ἐν σελίδι 84 τοῦ παρόντος τόμου.

αὐτὴ ἡ ἀστοργία καὶ ἡ ἀσπλαγχνος ἐγκατάλειψις ἐκ μέρους τῶν πλείστων ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐξ Ἑλλάδος ἀρμοδίων πρὸς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας αὐτοὺς ἐργάτας τῆς ἐλληνικῆς ἰδέας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος!

Συντετριμμένοι ἐκ τῶν δυσθύμων αὐτῶν ἐντυπώσεων διευθυνόμεθα εἰς τὴν μίαν ὥραν ἀπέχουσιν *Χωροβίσταν*. Ἐδῶ μᾶς προῦπαντᾷ πολιὸς ἱερεὺς, μὲ κατὰλευκον τὴν γενειάδα, ἀλλ' ἀκμαῖος καὶ ῥοδοκόκκινος. Ὁ χαιρετισμός, ὃν μᾶς ἀπευθύνει, ἡ μορφή του, τὸ παράστημά του, τὸ ἡθὸς του ἐπιμαρτυροῦν ψυχὴν γενναίαν καὶ ἀτρόμητον, ἣν διέπλασεν ἄφ' ἑνὸς ὁ ἐν ὑπαίθρῳ ἀγροτικὸς βίος, ἀλλὰ καὶ ἡ μακρὰ ἐξ ἄλλου ἄμυνα καὶ ἐγκαρτέρησις κατὰ τῆς βίας καὶ τῶν τυραννικῶν πιέσεων τῶν τούρκων μὲν εἰς προγενεστέρους χρόνους, τῶν βουλγαρικῶν δὲ συμμοριῶν τελευταῖον, αἵτινες, ἐμφωλεύουσαι εἰς τὰ ὄρεινὰ σχισματικὰ χωρία τῆς *Ζίχνας Σκρίτσοβα* καὶ *Καλαπότι*, κατήρχοντο νύκτωρ εἰς τὰ ἐγγὺς εὐημεροῦντα Ἑλληνικὰ χωρία καὶ ἐκακοποιοῦν αὐτὰ πολυτρόπως.

Ὁ παπα-Παρθένιος — οὕτως ὠνομάζετο — μᾶς ἐρωτᾷ ποῦ διευθυνόμεθα. Ὅταν τῷ εἶπομεν ὅτι μεταβαίνομεν εἰς *Κλεπούσαν*, συνωφρυνθὴν ὥσάν καποια ἀνήσυχος σκέψις νὰ διήλθε καὶ συνέσπασε τὸ μέτωπόν του.

— Θὰ σὰς συνοδεύσω καὶ ἐγὼ ἕως ἐκεῖ! μᾶς λέγει. Θὰ μοῦ δώσετε αὐτὴν τὴν εὐχαρίστησιν... Περιμένετε ὀλίγα λεπτὰ καὶ ἔρχομαι ἀμέσως!..

Καὶ ἐστράφη πρὸς τὸ χωρίον. Μοῦ ἐφάνη ἀνεξήγητος αὐτὴ ἡ προθυμία τοῦ ἀγαθοῦ ἱερέως, ὅστις, μεθ' ὅλον τὸ βάρος τῶν ἐτῶν, προσεφέρετο εἰς τοιαύτην κοπιώδη φιλοφρόνησιν. Τὴν ἀπέδωκα εἰς ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ συμμετάσχη μεθ' ἡμῶν τῆς ὥραιας ἀνὰ τὴν τερπνὴν ἐκείνην κοιλάδα ἐκδρομῆς, καὶ τῆς φιλοξενίας ἴσως ἥτις μᾶς ἀνέμενεν ἐν *Κλεπούσῃ*. Ἀλλ' ὅταν μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἐπιστρέφων ἔφιππος, φέρων καὶ βραχύκαννον ὅπλον γκροᾶ καὶ περὶ τὴν ὀσφὺν σειρὰν φυσιγγίων, ἐπίεσθην ὅτι ἄλλο αἶσθημα γενναϊότερον τὸν παρῶρμησε.

— Ἐμπρός! μᾶς φωνάζει γελῶν ἀπὸ χαρὰν. Καὶ μαστίσας τὸν ἵππον του προπορεύεται. Ἀνερχόμεθα ἐπὶ βουνοῦ φαλακροῦ καὶ πετρώδους, μετὰ πορείαν δὲ ὥρας περίπου φθάνομεν εἰς τὸ χωρίον *Ἀναστασιάν*, σκαρφαλωμένον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀκριβῶς τοῦ βουνοῦ. Σὺγκεῖται ἀπὸ 50 — 60 πτωχικὰ καὶ χαμηλὰ σπιτάκια καὶ κατοικεῖται ὅλον ἀπὸ ὁμογενεῖς οἰκογενεῖας ἐλληνογλώσσους. Εἰς τὸ ἐν ἄκρον κεῖται ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου, καὶ εἰς τὸ ἄλλο τὸ χαμόγειον μικρὸν σχολεῖον, ὅπου μία διδασκάλισσα διδάσκει 15 — 20 παιδιὰ ὀκλαδὸν καθήμενα τὰ πρῶτα ἐλληνικὰ γράμματα.

Ὁ παπα-Παρθένιος μᾶς συνιστᾷ νὰ προχωρήσωμεν καὶ ἐπισπεύσωμεν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εἰς *Κλεπούσαν*.

— Εἶνε δύσκολοι τῶρα οἱ καιροί, μᾶς προσθέτει, καὶ δὲν εἶνε φρόνιμον νὰ περιπατοῦμεν εἰς τὸ σκότος....

Μετά δίωρον πορείαν προσεγγίζομεν εἰς τὸ ὕψος τῆς Κλεπούσνας, ἣτις κάτωθεν φαίνεται ὡς ἀνηρτημένη ἐκ τοῦ Μενοικίου ὄρους. Αἱ οἰκίαι αὐτῆς συγχέονται ὑπὸ τὴν ἀχλὺν τῆς φθινοπωρινῆς ἐσπέρας. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου οἱ δύο ἀγαθοὶ λευῖται μὲ τοποθετοῦσιν ὡς ἐκ συνεννοήσεως ἐν τῇ μέσῳ, καὶ προχωροῦμεν ἐν τοιαύτῃ τάξει. Ἐνόμισα ὅτι τοῦτο ἦτο ἐνδείξεις τιμῆς καὶ ξενίας πρὸς με. Ἀλλὰ κατόπιν ἐνόησα ὅτι ἤθελον νὰ μὲ προφυλάξουν ἀπὸ ἐνδεχομένην προσβολὴν βουλγαρικῆς συμμορίας ἐκ τῶν λυμαινομένων τὰ πέριξ.

Ὁ πρῶτος, τὸν ὁποῖον συναντῶμεν εἶνε χωρικός νεανίας. Ὁ παπα-Παρθένιος τὸν παρακαλεῖ νὰ μεταβῇ καὶ ἀναγγεῖλῃ τὴν ἀφίξιν μας εἰς τὸν ἐφοροεπίτροπον τοῦ χωρίου Τριαντάφυλλον. Μετά τινα ὥραν ἐφάνη προσερχόμενος ἀνὴρ μόλις τεσσαρακοντούτης, μὲ ἀρρενωπὴν τὴν μορφήν καὶ ἐλληνικωτάτην τὴν κατατομήν. Ἦτο ὁ Τριαντάφυλλος. Θερμὸς πατριώτης, ἐκ τῶν θαρραλέων προμάχων τοῦ ἐλληνισμοῦ. Μᾶς ἐδεξιώθη ἐγκαρδίως καὶ μᾶς προσηγόρευσε μὲ τὸ « Καλῶς ὠρίσατε ». Ἐξεδήλωσεν ἀνυπόκριτον χαρὰν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ ἐμοῦ ἰδίως, διότι εἶχε μάθει ἐν τῇ Μητροπόλει Δράμας ὅτι ἐμελλον νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ τὸ χωρίον του μὲ ἔκτακτον καὶ ἰδιαιτέραν ἀποστολήν. Ἀλλ' ὑπὸ τὰς εἰλικρινεῖς του διαχύσεις διέκρινα κάποιον φόβον καὶ ἀνησυχίαν, τὴν ὁποίαν ἐξήγησα μετ' ὀλίγον, ὅταν ἔμαθα ὅτι φήμῃ εἶχε διατρέξει μεταξύ τῶν ἡμετέρων περὶ βουλγαρικῆς συμμορίας, ἣτις ἐκρύπτετο ἐν τῷ χωρίῳ τεκταινομένη ἐπίθεσιν καὶ φόνους καὶ ἐμπρησμούς.

Ἐν τούτοις ὁ καλὸς Τριαντάφυλλος μᾶς ὠδήγησε εἰς τὴν οἰκίαν του πρὸς φιλοξενίαν, ἀνήγγειλε δὲ τὴν ἀφίξιν μας καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς προκρίτους τοῦ χωρίου ἢ μᾶλλον τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος, καθόσον ἐκ τῶν 120 πέριπου οἰκογενειῶν τῆς κώμης αἱ 20 — 25, ἀποσχισθεῖσαι διὰ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τοῦ χρήματος τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας, ἐπηξεν ἰδίαν σχισματικὴν κοινότητα χρησιμεύουσαν καὶ ὡς κρησφύγετον τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν.

Μετά τινα ὥραν προσήλθον καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν προκρίτων. Μᾶς ἐδεξιώθησαν μὲ τὴν αὐτὴν εἰλικρινῆ χαρὰν ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ἀνησυχίαν καὶ τὸν φόβον ἐπὶ τῆς μορφῆς των. Ἐγνώριζον φαίνεται τὰ κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην βυσσοδομοῦμενα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.

Ἡ στενοχωρία των ἦτο προφανής. Ἀντήλλαsson μεταξύ των βλέμματα ἐκφραστικὰ τοῦ κινδύνου τοῦ διαπνέοντος τὸ χωρίον. Ἀνησυχουν πρὸ πάντων δι' ἐμέ, καθὼς ξένον καὶ ἀπεσταλμένον τῆς Μητροπόλεως, κρυφίως δὲ προσεπάθουν νὰ συνεννοηθοῦν πῶς νὰ μὲ προφυλάξουν ἀπὸ ἀπευκταίου τινός.

Ἐν τῷ μεταξύ τὸ δεῖπνον παρεσκευάσθη. Ἐστήθη ἡ χαμηλὴ τράπεζα, ὁ λεγόμενος σουφράς, πέριξ τοῦ ὁποίου ἐκαθήσαμεν ὅλοι ὁκλαδόν. Ὁ παπα-Παρθένιος εὐλόγησε τὰ κομισθέντα φαγητὰ καὶ ἀρχίσαμεν τρώγοντες, σιωπηλοὶ ὅμως καὶ κατηφεῖς, ὑπὸ τὴν προαίσθησιν τοῦ ἀοράτου κινδύνου. Ἐπληρώθησαν τὰ ποτήρια οἴνου, ἐκινώθησαν κατ' ἐπανάληψιν, οἱ δὲ ἀτμοὶ τοῦ ἐν αὐτῷ οἶνοπνεύματος ἤρχισαν ἐπενεργοῦντες, δίδοντες βαθμηδὸν ἀρκετὴν ζωηρότητα εἰς

τὸ συμπόσιον καὶ ἐξάπτοντες τὸν ἐθνικὸν ἐνθουσιασμόν, ὅστις κυριαρχεῖ πλέον τῆς ζωῆς ὅλων τῶν ἐλλήνων χωρικῶν τῆς Μακεδονίας. Οἱ ἀγαθοὶ τότε χωρικοὶ ἤρχισαν νὰ ἐκφράζωνται ἐλευθέρως. Ὁ φόβος ἐλησμονήθη καὶ αἱ προφυλάξεις ἔλειψαν. Ἐξέφρασαν ἀπεριφράστως ἤδη τὰς ὑποψίας των, ὅτι τὴν νύκτα ἐκείνην πιθανὸν νὰ προέβαινεν εἰς αἰφνίδιον πραξικόπημα ἢ ἐν τῷ χωρίῳ ἐνεδρεύουσα συμμορία. Ἄλλ' ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες τοῦ χωρίου ἦσαν ἀποφασισμένοι καὶ ἔτοιμοι νὰ ἀμυνθῶσι μέχρις ἐσχάτων καὶ νὰ τὴν ἐξοντώσῃσι. Καὶ μένος τώρα πολεμικὸν ἠλέκτρισε τὰς ἑλληνικὰς τῶν ψυχὰς. Ἡ εὐθυμία καὶ ὁ ἐνθουσιασμός διεδέχθη νῦν τὴν δυσφορίαν καὶ τοὺς φόβους. Τὰ ἐθνικὰ καὶ τὰ κλέφτικα ἄσματα ἀντήχουν ἤδη εἰς τὴν σιωπὴν τῆς νυκτὸς καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ ἐνθουσιασμός εὗρίσκετο εἰς τὸ κατακόρυφον.

Αἰφνης ἀκούεται βίαιος κρότος τῆς θύρας, θόρυβος δὲ καὶ φωναὶ πολλῶν ὁμοῦ ὥσει ἐφορμώντων διὰ νὰ τὴν παραδιάσωσιν. Ὅλοι ἀνατινάσσονται ἐκ τῆς θέσεώς των. Ὁ πολὺς παπα-Παρθένιος ἐγειρόμενος ἀρπάζει τὸ ὄπλον του, ὁρμᾷ ἔξω τοῦ δωματίου καὶ κατέρχεται ἀκράτητος τὴν κλίμακα. Τὸν ἀκολουθοῦν καὶ οἱ ἄλλοι μὲ τὰ περίστροφα εἰς τὰς χεῖρας. Μένω ἐγὼ εἰς τὸ δωματίον μετὰ τοῦ ἐξ Ἀλυστράτης ἱερέως καὶ τοῦ οἰκοδεσπότου, ὅστις παρέμεινεν ἐκ καθήκοντος φιλοξενίας. Ἄλλ' εἶνε βαθύτατα συγκεκινημένος διὰ τὴν ἀτυχῆ δι' ἐμὲ σύμπτωσιν τοῦ νὰ εὑρεθῇ ἐν μέσῳ τοιούτου κινδύνου. Μοῦ ἐκφράζει ἐλευθέρως τὰ ἀπὸ χρόνου πολλοῦ διαδραματιζόμενα. Ὅτι οἱ Βούλγαροι βαρέως φέρουσι τὴν κραταιὰν ἄμυναν, ἣν ἀντιτάσσουσιν οἱ πρόκριτοι μετὰ τῶν χωρικῶν εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῆς ἐκκλησίας μας καὶ τὸν ἐκβουλγαρισμὸν τῆς κοινότητός των. Ὅτι ἐπανειλημμένως ἀπεπειράθησαν νὰ εἰσέλθουν βίᾳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ τοὺς ἀπέκρουσαν ἐρρωμένως θραύσαντες πολλὰς κεφαλὰς βουλγάρων, καὶ δὴ τοῦ πρωτοστατοῦντος ἱερέως καὶ διδασκάλου των, ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν ἀρπάγων διὰ ξύλων καὶ βροπάλων καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν μανουαλίων τοῦ ναοῦ! Ὅτι ἐκ τούτου πνέοντες μῖσος καὶ ἐκδίκησιν καιροφυλακτοῦν νὰ ἐφορμήσωσι κατὰ τοῦ χωρίου δι' ἐμπρησμῶν καὶ σφαγῶν καὶ λεηλασίας. Ὅτι οἱ ἰδικοὶ των φρουροί, νέοι γενναῖοι καὶ ἄλκιμοι, οὓς δρῖζουσι κατὰ πᾶσαν νύκτα περίξ τοῦ χωρίου πρὸς κατόπτεισιν, διέκριναν χθὲς βουλγαρικὴν συμμορίαν διεισδύσασαν κρύφα καὶ ἀποκρυβεῖσαν εἰς τὴν οἰκίαν τίς οἶδε τίνος σχισματικοῦ, καὶ ὅτι ἐπομένως πολὺ ἐνδεχόμενον νὰ προέβαινον τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς πραγματοποίησιν τοῦ ἀπαισίου καὶ δολοφονικοῦ σχεδίου των!

Ἄς φαντασθῇ πᾶς τις ὁποίας στιγμὰς ἀγωνίας διήλθον ἀναμένων τὴν ἐπικειμένην σπαρακτικὴν τραγῳδίαν, ἥς ἐμελλον νὰ γίνω μάρτυς καὶ θῦμα ταυτοχρόνως. Δὲν ἐβράδυνα δὲ νὰ ἐννοήσω ὅτι ὁ φιλόξενος οἶκος τοῦ Τριανταφύλλου θὰ ἦτο τὸ πρῶτον καὶ καίριον σημεῖον τῆς ἀγρίας καὶ λυσσώδους ὁρμῆς τῶν δολοφόνων. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὸ χωρίον οὔτε σκιά χωροφύλακος ἢ στρατιώτου ὑπῆρχε. Ἦτο ἐγκαταλελειμμένον εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Ὑψίστου. Τὸ

μικρὸν στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα τὸ περιπολοῦν — ἀλλὰ μόνον ἐν καιρῷ ἡμέρας — τὴν περιφέρειαν ἐκείνην, εἶχεν ἀνακληθῆναι καὶ τοῦτο εἰς τὴν ἔδραν του, εἰς Ζηλιάχοβαν.

Ἐμένομεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς βωβοὶ καὶ ἐκπληκτοί, ἀκροώμενοι μετὰ τρόμου. Οἱ κρότοι τῆς θύρας εἶχον πρὸς ὥραν κοπάσει. Μόνον αἱ ἄγριαι ὕλακαὶ τῶν κυνῶν διέσχιζον τὴν νυκτερινὴν σιωπὴν.

Μετ' ὀλίγον ζωηραὶ συνομιλῖαι καὶ γέλωτες ἀκούονται ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς κλίμακος. Ἦσαν οἱ συνδαιτυμόνες μας ἐπιστρέφοντες παῖδοι καὶ ἡσυχοί, κομίζοντες αἴσια ἀγγέλματα. "Ὅτι οἱ κρότοι τῆς θύρας ἦσαν ἀπὸ ἰδικούς μας χωρικούς, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο νὰ κομίσουν εὐάρεστα εἰς τὸν Τριαντάφυλλον. "Ὅτι δηλ. μικρὸν ἀμυντικὸν ἑλληνικὸν σῶμα, εἰδοποιηθὲν ἐγκαίρως περὶ τῆς μελετωμένης βουλγαρικῆς ἐπιδρομῆς, ἀφίκετο πρὸ μικροῦ ἐκ τῆς πλησιοχώρου κώμης Σφελινοῦ· ὅτι ἔτρεξαν εἰς προὔπαντησίν των αὐτοὶ μὲ ἄλλα παλληκάρια τοῦ χωρίου· ὅτι ἔκαμαν αὐστηράν κατόπτευσιν τῆς σχισματικῆς συνοικίας, καὶ ὅτι οὐδὲ σκιάν Βουλγάρου συνήντησαν, διότι βέβαια ἡ δολοφόνος συμμορία, πληροφορηθεῖσα τὴν ἀφίξιν τοῦ ἑλληνικοῦ σώματος, θὰ ἐξηφανίσθη τίς οἶδε ποῦ.

Ὁ Τριαντάφυλλος, χαίρων ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ μετατροπῇ τῶν πραγμάτων, ἔδωκε τὰς θεούσας ὁδηγίας τάξας ὠρισμένους σκοποὺς καὶ φύλακας ἐκ τῶν συγχωριανῶν παλληκαριῶν εἰς τὰ διάφορα ἐπικαιρα σημεῖα.

Ἐξηκολουθήσαμεν ἀφόδως πλέον τὸ συμπόσιον, τὸ ὅποιον παρετάθη ζωηρὸν μέχρι πρωτὰς ἐν ἐξάλλῃ ἐνθουσιασμῷ καὶ πατριωτικῇ διαχύσει.

Οὕτω διήλθεν δι' ἐμὲ ἡ ἀλησμόνητος ἐκείνη νύξ τῆς 26ης Νοεμβρίου τοῦ 1906 — νύξ ἀγωνίας καὶ τρόμου ἀλλὰ καὶ ἀνεκλαλήτου ἄμα χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν ἑλληνικοὶ ἀγροτικοὶ πληθυσμοί, ὑπὸ τοιούτων αἰσθημάτων διαφλεγόμενοι καὶ τοιαύτην κραταιάν μέχρις αὐτοθυσίας ἱερᾶς ἀντιτάσσοντες ἄμυναν, ἀποτελοῦν τὴν ὠραιότεραν ἐλπίδα καὶ τὸ ἀσφαλέστερον ἐχέγγυον τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν μέλλοντος ἐν τῇ περὶ μαχίτῃ χώρᾳ.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ, 25 Αὐγούστου 1908

Γ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ὁ ὑπερήφανος κατὰ τοῦτο διαφέρει ἀπὸ τὸν μάταιον· ὅτι ὁ μὲν πρῶτος θελεῖ νὰ ἦγε καὶ, ἐνῷ ὁ ἄλλος προσπαθεῖ νὰ φαίνεται καὶ.

Ἡ ἐμπιστοσύνη μᾶς χρησιμεύει συνήθως διὰ νὰ ἀπατώμεθα εὐκολώτερον χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶμεν.